

Vormsātes pilskalns

Tas atrodas Dzeldas un Šķērveļa satekā. Tā nogāžu augstums ap 20 m, laukums 35 x 15 metri. Galos vaļņi. Samērā vāji nocietināts pilskalns arniecīgu kultūrslāni. Acīmredzot, izmantots par īslaicīgu patvērumu vietu briesmu gadījumos.

Par iespējamu pilskalnu Vormsātes muižas tuvumā minēja jau A. Bīlenšteins 1869.g., bet precīzāk tā atrašanās vietu aprakstījis Loviss of Menārs Burgenlexikonā: „Zem Dižvormsātes Dzelzes jeb Dzeldas un Vormsātes dzirrupes sadurā 3/4 verstis no sudmalām un 2 verstis ziemeļos Dižvormsātes muižai.”

Lūk, ko raksta E. Brastiņš 1922. gadā: „Šajā vietā starp upju gravām palicis vairāk nekā 20m augsts, šaurs zemesrags, kurš rietumu pusē pāriet laukos. Zemesraga mugura nav platāka par 10-15m. Stāvākām malām ierobežotais augstākais uzbērums paceļas rietumu pusē 3m virs plakuma, bet zemākais – austrumos ir tikai 1,5m augsts. Starp abiem uzbērumiem 35m atstarpe, kas pie kalna šaurās muguras dod visai nelielu plakumu. Pilskalnā samanāma ieejas vieta gar augstākā uzbēruma un grāvja ziemeļgalu.

Domājams, ka šis pilskalns bijis apdzīvots neilgu laiku, jo plakumā nav ne mazākā mitņu slāņa. Zem velēnas sākas tūliņ neaiztikta zeme.”

Nostāsti tradicionālie – par caurumu, kurā metuši kokus un akmeņus, kā arī par pīli, kas izpeldējusi upītē. Neizpaliek arī uzbērumā apraktais zelts. Nekādi arheoloģiskie priekšmeti pilskalnā neesot atrasti – tie saistās ar senkapiem pie Rūšu mājām – 2km uz ziemeļiem no pilskalna.

Reiz dzīvojis kāds skroderis, kurš vazājies no mājas uz māju apkārt šūdams. Skroderis bijis pārāk liels drošinieks. Kādreiz viņš aizgājis uz kādām mājām šūt un tur ņēmies lielīties, ka ne pat pašu velnu viņš nebaidoties, viņš esot gatavs līst visur. Ja neticot viņam, lai salīgst ar viņu, lai viņš ielienot pa skursteni Vormsātes pilskalnā (jo caurums, līdzīgs skurstenim, patiešām arī vēl tagad pastāv Vormsātes pilskalnā) un lai par zīmi, ka pils dubenu sasniedzis, kaut ko iznesot. Neko darīt, skroderim bija jāsāk pilī iekšā. Mājas puīši iesējuši skroderi striķī un ielaiduši pa caurumu pilī. Iepriekš jau bija norunāts, tiklīdz striķis tiks kustināts, lai puīši tūlīt velkot to laukā. Pēc kāda laika striķis tiešām arī sakustējies, un nu puīši steigušies vilkt skroderi laukā. Bet skrodera vietā izvilkuši tikai apdegušu malkas pagali.

Aptuvenas GPS koordinātas: N 56° 33.315 E 21°57.185